

DANTON: “BİR ADALET PARODİSİ”

Üstün BOL, 7 Mayıs 2009

<https://ustunbol.blogspot.com/2009/05/danton.html>

DEVİRİM SATÜRN GİBİDİR; SÜREKLİ OLARAK KENDİ EVLATLARINI YER

Yönetmen :Andrzej WAJDA Oyuncular :Gerard DEPARDIEU (Danton), Wojciech PSZONIAK(Robespierre) Rokand BLANCHE, Partice CHEREAU, Emmanuelle DEBEVER, Krzysztof GLOBISZ, Ronald GUTTMAN, Gerard HARDY, Tadeusz HUK Oscar ödüllü Polonya’lı yönetmen Wajda’nın en önemli filmlerinden birisi Danton. Film ise İngiliz Film ve Televizyon Sanatları Akademisi (BAFTA) tarafından en iyi yabancı film ödülüne layık görülmüş.

Yönetmen filmiyle ilgili röportajlarda bir doğu-batı denklemi kuruyor ve Danton’un batı’yı, Robespierre’in ise doğuyu temsil ettiğini söylüyor. Ona göre eşitlik, adalet, özgürlük kavramları batıyla bütünleşmiş kavramlar doğu ise bunların tam tersini ifade ediyor. Ancak film dikkatle izlendiğinde iyi olarak tasnif edilen Danton ve arkadaşlarının aslında kötülerle pek çok ortak yanının olduğu da ortaya çıkıyor. Yönetmen muhtemelen ideolojik veya dini duruşuyla ilgili kaygılarını yansıtıyor röportaja ve kendince denklemini film üzerinde sağlamaya çalışıyor.

Yönetmen film üzerinde ustalıklı sahneler inşa etmiş ancak bu inşada Gerard Depardieu’nun katkısını unutmamak gerekiyor. O yüzden film için yönetmenin yanı sıra bir Gerard Depardieu

filmi demek çokta yanlış olmaz. Ve fakat seslendirmenin çok kötü olduğunu ve bazı sahnelerde iğrendirdiğini de göz önüne alarak orijinal sesinden altyazılı olarak izlenmesini tavsiye edebilirim.

Film, 1789 ihtilalinin üzerinden birkaç yıl geçmesiyle başlıyor. Danton ve Robespierre devrimi gerçekleştirmiş iki kahramanken devrim ile devrimin ilkeleri arasındaki tercihte yolları ayrılıyor. Danton bu ayrışmada gönüllü bir sürgünü tercih ederek Paris'ten ayrılıyor ve film Danton'un bu gönüllü sürgünden Paris'e dönmesi ve bundan sonraki süreci ele alıyor. Danton'un sürgünde geçirdiği birkaç yıl içerisinde Paris'te çok şey değişmiştir. Devrim, devrimin ilkelerinin önüne geçmiş, devrim komitesi iktidarını muhafaza edebilmek için tehdit ve tehlike olarak gördüğü herkesi giyotine göndermektedir. Yargının, hukukun ayaklar altına alındığı, basın sürekli kontrol altında tutulduğu sokakta despotizmin ve gizli polisin cirit attığı bu dönemde Danton aslında ölümü göze alarak yurttaşlarına ve devrim komitesine devrimin ilkelerini yeniden hatırlatmayı istemektedir.

Devrim komitesinin ve Robespierre'nin despotizmi ayakta tutmaları içinde her zaman bir gerekçe vardır ve bu gerekçe tarih boyunca bütün toplumlarda karşılık bulmuştur: "ülke çıkarları", "devrimin yaşaması", "vatan sevgisi"

Oysa bu kavramlar arkasında korunan aslında devrimin de, ülkenin de, toprakların da önüne geçmiş olan kişisel iktidardır.

Devrim komitesi gücünü ispat etmek, halka hissettirmek ve tehditleri bertaraf edebilmek için güçlü bir gizli polis teşkilatı kurmuştur. Gizli polis yakaladıklarının boynunu yargısız giyotinin dudakları ile öpüştürmektedir. Bu o kadar vaka-i adiyedir ki ekmek kuyruğunda karnesi kontrol edilmek istenilen bir kadın bile giyotinle tanıştırmaktan korkmaktadır.

Filmin hemen girişinde Robespierre iyice hasta olarak görülür. Bu yönetmenin seçtiği bir kurgudur zira Robespierre iktidarı temsil etmektedir ve asıl hasta olan rejimdir. Özel hayatında hasta olmasına ve ayakta bile zor durabilmesine rağmen kongreye giderken makyajla imaj tazelenmekte, kamuoyuna farklı bir görüntü sunulmaktadır.

Danton Paris'e dönerken aslında sonunun ne olacağını bilmektedir. Şehir meydanındaki giyotini görmesi başına gelecekleri tahmin etmesini sağlar. Ancak; Danton kendi ölümünün yurttaşlarının uyanışına vesile olacağını düşünmektedir ve bu uyanış, diriliş için bedel ödemeye razıdır. Muhafızların, halkı isyan ettirerek kongreyi basması fikrini, devrim komitesinin yakalanarak cezalandırılması taleplerini, silahlı bir başkaldırı teklifini bu nedenle hep reddeder.

O kanla olacak bir devrimin Robespierre'nin vücudunda şekil bulan devrimle aynı sonuca ulaşacağını ve yozlaşacağını düşünmektedir.

Devrim komitesi Danton'un döndüğünü öğrenir öğrenmez infaz kararını almak ister. Robespierre ise başta Danton'un devrime katkıları nedeniyle ve halk nezdindeki teveccühü nedeniyle ondan uzak durmak ama etrafındaki muhalifleri saf dışı etmek istemektedir. Aslında korkmaktadır, çünkü o bir halk kahramanıdır ve halktan korkmaktadır.

Filme yönetmenin ustalıkla çektiği sahneler damgasını vurmaktadır. Bunlardan bir tanesi Danton ve Robespierre'nin otele buluşma sahnesidir. Danton baskın bir karakter olarak Robespierre'in kadehini tamamen doldurur. Çünkü o'nun zor durumda kaldığını, kadehteki şarabı döktüğünü görmek istemektedir. Bu aslında kontrolün kendinde olduğunu ve kazananın kendisi olduğunu/olacağını karşısındakine kabul ettirme çabasıdır.

Yine buluşma sahnesinde Danton'un Bruno'ya bütün odaların boşaltılması talimatı vermesi de yönetmenin doğu-batı denklemini tamamen yıkmaktadır. Bruno oteli zevkle boşaltacağını söyler ve bir puro yakar o sırada suratında iktidar sahibi olmanın, güçlü olmanın verdiği çirkin bir sırıtma vardır ve bütün odalara teker teker girerek içeridekileri tekme tokat dışarı atar.

Aslında Danton'un arkadaşları da Robespierre'in kabinesindekilerden farklı değildir. Tek fark durdukları yerdir. Danton iktidar'da olduğunda etrafındakiler iktidar adına Robespierre'in yaptıklarından başka bir şey yapacak değildir!

Bu buluşma Danton'un sonunu getirecek buluşmadır, çünkü O teslim olmamıştır. Buradan sonra bir "Adalet parodisi" başlar.

Kongre üyelerinin Danton ve arkadaşlarının tutuklanması üzerine sergilediği tepki ve bu tepkiye Robespierre'in kürsüden verdiği karşılık dikkat çekici bir vücut dilini ortaya çıkarır. Robespierre kürsü yüksek olmamasına rağmen ve boyu kısa olmadığı halde parmak uçlarında yükselerek konuşmaktadır. Çünkü korkmaktadır! Bundan sonra Danton'un en yakın arkadaşları satın alınmaya çalışılır ve bunda yeterince başarılı da olunur. Yan yana yürüdüğü arkadaşları Danton aleyhine kongrede konuşarak hayatlarını kurtarırlar ve daha da vahimi imzaladıkları ifadeler ile mahkemede söz hakkının alınmasına da neden olurlar.

Mahkeme boyunca Danton ve arkadaşlarının kalpazanlarla, hırsızlarla birlikte mahkeme edilmeleri, güvenilir mahkeme üyesi bulunmadığı için üye sayısının 12'den 7'ye indirilmesi, gazetecilerin not almasının engellenmesi ve mahkeme başkanının satın alınarak ilk celsede idam kararının alınmak istenmesi bu parodinin önemli noktalarıdır.

Filmin önemli vurgularından biri ise dezenformasyonun halk kitleleri üzerinde etkisini göstermesidir. Başta sürekli arkasında hissettiği halk desteğini kaybetmiştir Danton. Son duruşma boş salonda yapılır ve artık “Danton’a ölüm” diye bağırın hatırı sayılır bir kalabalık vardır.

Danton ve arkadaşları giyotinle idam edildiklerinde idamı izleyen halktan kimse itiraz etmez ve en küçük bir tepki yükselmez. İdamı Robespierre’e haber verirken halkın tepkisiz kaldığı özellikle vurgulanmaktadır ve idamdan çok halkın tepkisizliği önemsenmektedir. Çünkü idam gerçekleşene kadar halktan korkulmaktadır.

Robespierre/rejim hasta yatağındadır ve ölümünü bir süre daha ertelemiştir. Sadece bir süre daha ertelemiştir!

Danton’da karşımıza çıkan konu 1794’te geçmiş olmasının ötesinde bir genellik ihtiva eder. Dünyanın pek çok yerinde iktidar sahiplerinin ilkelerini bir kenara bırakarak ve vatan millet Sakarya üzerine nasıl bir iktidar kurduğunu hepimiz gözlemlemiştir. Gerektiğinde bu iktidarı korumak adına darbe yapmak, darbe sürecinde insanları satın almak, satın alınmayanları idam etmek, sorgulanmamak ve hesap vermemek bu toprakların çokta yabancı olduğu şeyler değil. Film kahramanlarını günümüze uyarlayacak olsak onlarca Robespierre, onlarca polis şefi, onlarca mahkeme başkanı sayabiliriz. Ancak bu ülkede Danton kimdir dediğimizde bir karşılığı yoktur. Çünkü kurtarıcı olarak gördüklerimiz, kendi iktidarlarını kurmak temelinde mücadele etmektedir. Ölmeden önce elde edilecek bir zafer ve ölmeden önce nimetlenilecek bir iktidardır çakma Danton’ların hayali.

Oysa filmde Danton en başından itibaren ölüme gittiğini bilmektedir. Ve ölümünün kendisinden sonra bir dönüşüme neden olacağını düşünmektedir.

Ölümü göze alan ve kendi ölümünden sonra yeşermesi beklenen bir direniş bu topraklarda yer bulamamıştır. O yüzden sıklıkla muhtıralar ve darbeler yaşamaktadır bu ülke...

Film boyunca pek çok yaldızlı cümle kurmuştur Danton. Bunlardan en güzeli ile bitirelim: “Şanlı mahkeme! Hırsızların yuvası, şantajcılarının, pezevenklerin ocağı! Sana tek bir şey söyleyeceğim. Sen tükürmeye bile değmezsin!”

ÜSTÜN BOL

07.05.2009